

KULTUR

TIPS OSS! 33 34 57 77

E-post: red@oyene.no

Nett: www.oyene.no

Facebook: [facebook.com/oyeneavis](https://www.facebook.com/oyeneavis)

UTGANGSPUNKTET: Her er huset som er bakgrunn og fundament for utstillingen Munchs hus 2018, som åpner på Haugar lørdag. **FOTO: SVEN OTTO RØMCKE**

Kunstnere tar for seg Munchs hus

Variasjoner over et hus

Lørdag åpner en annerledes Munch-utstilling på Haugar, og det blir bare ett Munch-bilde å se.

SVEN OTTO RØMCKE
red@oyene.no
416 98 620

Det blir heller ikke mange malerier på veggene. 15 samtidskunstnere har tatt utgangspunkt i Munchs hus og har levert filmarbeider, fotografi, tegning, tekstil og skulptur.

Tre nøttlendinger er sentrale i både planlegging og gjennomføring: Haugars egen Tone Lyngstad Nyaas står for idé, prosjektledelse og kuratering, forskningskoordinator Lise Emilie Talleraas ved Vestfoldmuseene er medkurator og kunstneren Anne Trægde har levert et verk.

Les mer om Anne Trægdes bidrag i en egen sak på neste side.

Et samtidig blikk

Kunstnerne har fått svært fri hender. De kunne bruke huset som scene, som bakgrunn for dokumentarfilm eller i en annen og mer fri sammenheng.

Det handler om å få et samtidig blikk på et historisk fenomen og løfte fram interessante

perspektiver på Edvard Munchs hus i Åsgårdstrand. Selv kalte han boligen for «Lykkehuset».

Som medkuratorer har Nyaas også Solfrid Sakkariassen, som er fagansvarlig for Munchs hus.

Det eneste Munch-bildet som stilles ut, er det eiendommelige maleriet som skal være funnet i veggen til Munchs atelier. I dag vet ingen om maleriet ble mistet i veggen, eller om Munch brukte det som isolasjon. Bildet vises i en egen monter, fordi det er malt på begge sider.

Forskning som kan publiseres

- Dette er starten på et prosjekt der Haugar i flere etapper relaterer samtidskunst til Munchs hus, sier Tone Lyngstad Nyaas.

Hun synes det kunne være interessant om Vestfoldmuseene, i samarbeid med kommunen og fylket, etablerte et forskningsstipend til en student, kunstner eller forfatter tilknyttet Munchs hus.

- Målet er å få fram forskning som kan publiseres, sier Tone Lyngstad Nyaas, som gjerne trekker fram at prosjektet har bidratt til konstruktivt samarbeid i Vestfoldmuseene.

Det blir laget en omfattende katalog i etterkant av utstillingen. Der blir det artikler fra flere bidragsytere om samtidskunstens dialog med Munchs hus

og spesifikke artikler om historien til Munchs hus. Målet er at artiklene skal bidra til forskning rundt dialogen mellom samtidskunsten og Munchs hus.

Fortsettelse av «Munch by Others»

Sommeren 2013 presenterte Haugar utstillingen «Munch by Others». Det var den mest rikholdige utstillingen Haugar så langt hadde laget. 27 kunstnere viste rundt 150 verk og med mange internasjonale kunstcelebriteter på veggene. Men det var ikke et Munch-verk å se.

Denne utstillingen, som åpner lørdag, blir en form for fortsettelse av «Munch by Others». Dette er «Munchs hus by others».

Vestfold-kunstnere

Utstillingen viser verk av Vestfold-kunstnerne Mai Bente Bonnevie, Espen Gleditsch, Bjørn Erik Haugen og altså Anne Trægde.

De øvrige kunstnerne er Tracey Emin, Lars Lerin, Bezhad Farazollahi, Marit Følstad, Crispin Gurholt, Olav Christopher Jenssen, Kristian Skylstad, Kari Steihaug, Anne Lise Stenset, & Co. (Patrik Entian og Aleks Wildhagen) og Marte Aas.

Utstillingen står til søndag 30. desember.

- Ta turen

PÅ HJEMMEBESØK HOS EDVARD MUNCH: Kunsthistoriker Morten Solfrid Sakkariassen, som er fagansvarlig for Munchs hus, samlet foran husets lokale vinmonopol og malingstuber. Lise Emilie Talleraas og Solfrid Sakkariassen Lyngstad Nyaas er hovedkurator.

- Det gir knapt mening å se utstillingen som åpner på Haugar lørdag, uten å ha besøkt Munchs hus i Åsgårdstrand.

SVEN OTTO RØMCKE
red@oyene.no
416 98 620

Utstillingen på Haugar er jo viet Munchs hus. Ja, egentlig kjenner man ikke sin Munch uten å ha vært i det gule huset i Edvard Munchs gate 25.

Det er det full enighet om der kunsthistoriker og nøttlending Morten Zondag fra Kjøpmannskjær og Øyenes utsendte møter kunsthistoriker Solfrid Sakkariassen, som er fagansvarlig for Munchs hus.

Ikke iscenesatt virkelighet

- Munchs hus er det mest autentiske stedet man kan besøke for å gå i Edvard Munchs fotspor. Vi har atelieret på Ekely i Oslo og eiendommen på Ramme i Vestby kommune, men der møter vi en iscenesatt virkelighet.

Huset er tett opp mot slik det var da Munch døde i 1944, sier Morten Zondag, og legger til at vi her ser den usminkede bakgrunnen for Munchs store verk. Han synes man kan fornemme at Munch var her i går.

Det kan Solfrid Sakkariassen bekrefte.

Ved Munchs skrivebord

- Besøkende kommer gjerne med et lite utbrudd når de går over terskelen, sier hun. - De opplever det som å tre inn i en annens virkelighet, og det er

Munchs virkelighet. Det gjør noe med dem.

Det gjelder også for Øyenes utsendte. Innenfor der hvor det normalt er et sperrebånd, får han slå opp PC-en sin på et bord hvor den verdenskjente kunstneren håndskrev sine brev og betraktninger. Øyenes medarbeider sitter bokstavelig talt mellom blekkhuset og pennen. Og «Mellom klokken og sengen», som et av hans mesterverk heter.

Det er som å være i en annen verden.

På en knagg i nærheten henger Munchs skjorte og jakke, klar for bruk. Man kan bli andektig av mindre.

En spesiell opplevelse

- For meg er det helt spesielt å låse seg inn i dette huset, sier Solfrid Sakkariassen, som har låst seg inn der nesten hver arbeidsdag i rundt 20 år.

Morten Zondag blir rent opprømt.

- Vi har alle sett bildene, og vi kjenner i grove trekk Munchs historie. Her får du en intuitiv opplevelse av hva som drev Munch. Du får innblikk i hva som skjedde her, uten at det er dokumentert.

Edvard Munch ferierte i Åsgårdstrand fra 1885 og kjøpte huset vi besøker i 1889. Munch eide det livet ut, til han døde i 1944. Han var her hver sommer fra 1889 til 1905. Så ble det stille noen år, men på 1920- og 1930-taller var han her i lengre perioder.

Datidens solkyst

Munch kom nok til Åsgårdstrand fordi byen var midt i dati-

hit først

Zondag, forskningskoordinator Lise Emilie Talleraas ved Vestfoldmuseene og hjørneskap. Det inneholder fortsatt kunstnerens medisiner, flasker fra det er begge medkuratorer ved utstillingen Munchs hus 2018 på Haugar. Tone

FOTO: SVEN OTTO RØMCKE

dens solkyst for velhavende Oslo-borgere og kunstnere. Det var på den tiden borgerskapet begynte å trekke til kysten på sommerferie. Så det var her Norges jet set holdt til om somrene.

I 1913 sa for eksempel billedkunstneren Ludvig Karsten at han ikke orket å dra til Son og Åsgårdstrand fordi det var så mye fyll og spektakel der.

Det var enkelt å komme til byen. Det gikk båt fra Oslo og tog til Adal stasjon, hvor sommergjestene ble hentet med hest og vogn.

Åsgårdstrand hadde tre hoteller, det var utleie av hus, og det kom etter hvert et pensjonat.

Lokale kvinner vasket tøy for sommergjestene og gjorde annet forefallende arbeid. Mennene tok på seg vaktmesteroppgaver.

Munch hadde en slik vaktmester. Det var viktig for kunstneren som ofte hadde glemt nøkkelen. Før han fikk vaktmester, måtte han visst på ulike måter få hjelp til å bryte seg inn i huset sitt.

Melankoli, storm og pikene ...

Edvard Munch ble en gang spurt om han ville selge. Han brukte jo i perioder huset så lite. «Over mitt lik, men når jeg er død, kan man gjøre hva man vil med det.»

Morten Zondag vil tilbake til byens og omegnens betydning for Munchs kunst. Høst og vinter kan man merke melankoli i gatene, og storm er det lett å se for seg slik været har vært i det siste.

Den som går langs sjøen, kan ute på en av bryggene få øye på «Pikene på broen». På en vandring fra Borrehaugene til Hotell

Victoria snubler man nesten i Munch-motiver hele veien. Det er en tur Zondag en gang gjerne tar med Øyenes utsendte.

Og siden Øyene er øyenes avis, kommer vi ikke utenom at Munch både bodde og malte på øyene også. Her er det mye man ikke vet, men vi vet at Munch malte fra Veierland. Dessuten bodde han på og malte fra Vindåsen, som i dag er Norges Banks kurssted.

Man tror at Edvard Munch kom til øyene på grunn av maleren Carl Dørnberger. Dørnbergers far var direktør på Tønsberg Bryggeri, som lå på Teie.

Gjerne besøkssenter

Munchs hus har fra 7.000 til 15.000 besøkende i året. Det er ikke mer enn at det er mulig å oppleve det lille huset i ro og mak. Men det er ikke skiftende utstillinger. Derfor er formidlingen så viktig, sier Solfrid Sakkarriassen.

Hun oppdaterer seg hele tiden og oppdager nye sider ved verdenskunstners liv. Lei blir hun aldri. Dette er et levende museum, og det er så positivt at det ikke er et mausoleum, men et bilde av et levd liv.

Det forhindrer ikke at et besøkssenter hadde vært høyst velkomment, med tanke på mulighetene det kunne gi i formidlingen. Nå gjelder det å bruke uteområdene for alt de er verdt. Det er mye Munch der ute.

Når de to kunsthistorikerne og Øyenes reporter skiller lag, er det stor enighet om én ting: Et besøk i Munchs hus er et flott preludium til utstillingen på Haugar. Det er nærmest et vortspiel.

I KUNSTNERENS VERKSTED: På loftet i Loggen kystkultursenter på Kaldnes har kunstneren Anne Trægde utviklet sitt bidrag til Haugar-utstillingen Munchs hus 2018. Her står hun (t.h.) sammen med utstillingens kurator, Tone Lyngstad Nyaas.

FOTO: SVEN OTTO RØMCKE

Invitert med

Kunstneren Anne Trægde fra Torød har tenkt på Edvard Munch og Munchs hus i halvannet år.

SVEN OTTO RØMCKE
red@oyene.no
416 98 620

Så lenge er det siden kurator Tone Lyngstad Nyaas ved Haugar Vestfold Kunstmuseum spurte om hun ville være én av cirka 15 kunstnere på utstillingen Munchs hus 2018.

- Det er alltid hyggelig å bli spurt om å stille ut, og det er alltid litt skummelt å vise arbeider på hjemmebane, sier hun. Men svaret var altså ja.

Anne Trægde, og de øvrige kunstnerne, fikk i oppgave å lage et kunstverk med utgangspunkt i Munchs hus. Det skulle ikke være et bilde av Munchs hus, men et verk inspirert av sommerhuset Edvard Munch hadde i Åsgårdstrand fra 1889 til sin død i 1944.

Proessen

- Prosessen begynte med samtaler med Tone Lyngstad Nyaas. Så kom studiebesøk i selve huset i Åsgårdstrand. Og ikke minst har jeg sett og likt Munchmuseets utstillinger hvor ulike utøvere var invitert til å vise sine verk side om side med Munch. Karl Ove Knausgårds Munch-bok «Så mye lengsel på liten flate» ga meg også mye å tenke på, forteller hun.

Nøtterøy-kunstneren gikk til verket som hun pleier.

- Jeg leter meg fram mot et budskap, sirkler inn en bestemt stemning, forsøker, samler, forkaster. Iblant finner jeg noe som kan være diamanter og iblant bare helt vanlig kull. Derfor ender jeg ofte opp med skisserelaterte arbeid som ikke har vært igjennom en lang bearbeidelses-prosess.

Jeg liker at verket har så få mellomledd som mulig, sier hun og forteller videre at hun ønsket seg en arbeidsperiode med Munch som en tenkt kollega eller mulig samtalepartner.

Med Munch som kollega

- Jeg tenkte vi kunne « snakke sammen » om uro. Dette er ingen uvanlig arbeidsmetode for kunstnere, forfattere eller musikere. Man finner en utøver man synes er interessant og lar seg inspirere uten at man gjen-tar eller kopierer, men snarere kommer med innspill eller innlegg i en tenkt samtale.

Det spiller ingen rolle at utøveren ikke lenger er i live. Det er sikkert en metode man kan overføre til svært mange yrker eller levesett.

Verket Anne Trægde presenterer har fått tittelen «Hver sju-

verk som tar fram uro, ser på det og kanskje viser det menneskelige og naturlige ved å kjenne uro.

For mange er det en klassiker å dra ut med båten når livet kommer litt for tett innpå. Jeg vet at Munch selv var litt uberegnelig der og gjerne plutselig bare «måtte ut og seile». Han hadde et nært forhold til havet og naturen.

Trægdes verk består av små enkeltelementer i pappmasjé, som ligger på et tekstfragment fra kunstnerens notater om Munch, havet og angsten. Selve verket presenteres i en stor glassmonter. Det gjør det mulig for publikum å bøye seg ned mot figurene, studere tekstene og gjøre seg sine egne tanker.

Enkelt å ta vare på

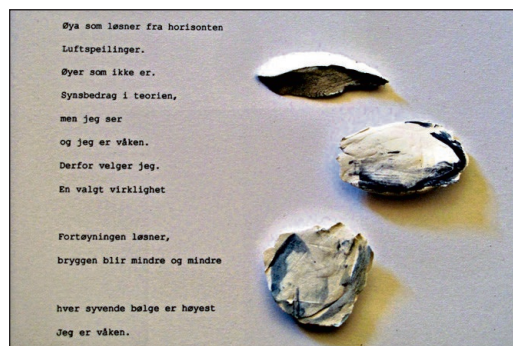
Ofte er kunstnerne selv med på å bestemme hvor kunstverkene skal plasseres og hvilke verk de skal vises sammen med. Slik er det ikke her. Denne utstillingen er kuratert,

og det betyr at en kurator velger ut en kombinasjon av kunstnere eller konkrete kunstverk med utgangspunkt i utstillingens tema, som denne gang er Munchs hus 2018.

Samtidskunst er ofte laget av skjøre materialer og er dermed lett nedbrytbar. Anne Trægde tror det skal være enkelt å ta vare på «Hver sjuende bølge er høyest».

- Verket består i prinsipp av cellulose og blekk, som et håndskrevet brev. Det er en materialkombinasjon med en lang tradisjon, så dette burde kunne greie seg godt i framtiden. Om verket greier seg tematisk, vet jeg ikke. Det er mulig det er tidstypisk.

Uro er et kjennetegn på vår tid. Vi ønsker mer enn noen gang forsikringer om en sikker framtid, samtidig som verdenspolitikken og klimaforandringer forteller om en felles uro, sier kunstneren, som alltid har nye verk i bakhodet.

NÆRBILDE: Her er én av de små figurene og teksten som hører til. Begge deler er like viktig.

ende bølge er høyest».

- Jeg har brukt havet som en slags scenografi eller arena for arbeidet mitt. Ikke sommer og sol, men sent i november-stemming.

Til denne utstillingen har jeg jobbet mye med tekst. Jeg har hatt arbeidslokaler ved Loggen kystkultursenter på Kaldnes, trukket meg tilbake i en skøyte og lest igjennom tekster jeg har skrevet tidligere.

Det har vært et fantastisk miljø for å jobbe med dette prosjektet, hvor havet spiller en stor rolle. Som å sitte i buken på en hval. Jeg har ønsket å gjøre et åpent og ærlig verk, som stiller spørsmål og kanskje åpner for gjenkjennelse.

Det naturlige ved å kjenne uro

Anne Trægde sier at uttrykket i verket både er lett og enkelt. Det er alltid utfordringer underveis i en skaperprosess.

- Det er det fine med å jobbe med kunst. Jeg holder hodet og tanken min i gang på denne måten. Jeg tenker at dette er et